

Bрудny Biznes: Europejscy ubezpieczyciele wspierający polski sektor węglowy

PODSUMOWANIE

W grudniu 2018 przedstawiciele blisko 200 krajów spotkają się w Katowicach, aby uzgodnić kolejne kroki w związku z porozumieniem paryskim. Doroczna konferencja ONZ poświęcona zmianom klimatycznym sprawi, że cały świat dokładniej przyjrzy się polskiemu sektorowi węglowemu oraz roli, jaką odgrywają polskie spółki węglowe oraz ubezpieczające i finansujące je instytucje finansowe w zwiększeniu wykorzystania węgla.

Węgiel jest największym źródłem emisji dwutlenku węgla oraz przyczyną tysięcy przedwczesnych zgonów każdego roku. W ubiegłym roku ONZ oznajmiła, że w celu osiągnięcia międzynarodowych celów klimatycznych¹ konieczne jest zaniechanie budowy nowych elektrowni węglowych na świecie i przyspieszone zamykanie istniejących obiektów. Mimo że rosnąca liczba europejskich państw ogłasza plany rezygnacji z węgla najpóźniej do 2030 r.², polskie firmy planują 10 GW nowych mocy - w tym 3,2 GW jest w trakcie budowy - i otwarcie nowych kopalni odkrywkowych na złożach zawierających 3,2 miliarda ton węgla brunatnego - najbrudniejszej odmiany węgla.³

Briefing ten skupia się na europejskich ubezpieczycielach, którzy odgrywają kluczową rolę we wspieraniu sektora węglowego i jego rozwoju w Polsce. Od 2013 roku podpisano co najmniej 21 kontraktów na ochronę ubezpieczeniową, bez której nowe projekty nie mogłyby

---

¹UNEP, The Emissions Gap Report, 2017.

² Austria do 2020, Francja do 2022, UK do 2025, Włochy do 2025, Holandia do 2030, Portugalia do 2030, Finlandia do 2030.

³ Państwowy Instytut Geologiczny, 12 grudnia 2016, Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce. Stan na 31.12.2016, s. 33/36.

zostać zbudowane i istniejące obiekty musiałyby zostać zamknięte.⁴ Europejscy ubezpieczyciele finansują również polski sektor węglowy poprzez należące do nich otwarte fundusze emerytalne, które zainwestowały ponad 1,3 miliarda euro w polskie spółki węglowe.⁵

Katowice, gdzie odbędzie się COP24, które znajdują się w centrum górniczego Śląska, są jednym z 50 najbardziej zanieczyszczonych miast w Europie.⁶ Nieco ponad 100 km dalej państwowa spółka PGE powiększa elektrownię węglową Opolo o kolejne 1800 MW, czyniąc z niej największą europejską elektrownię węglową w rozbudowie. Allianz, drugi co do wielkości ubezpieczyciel na świecie, jest na czele konsorcjum, które ubezpiecza Opolo. Do tego konsorcjum należą również Generali, Ergo Hestia i PZU.⁷

Europejscy ubezpieczyciele, wspierając polski sektor węglowy, podważają międzynarodowe wysiłki na rzecz walki ze zmianami klimatu oraz odpowiadają pośrednio za około 5830 przedwczesnych zgonów rocznie, w tym 4 690 poza granicami Polski.⁸

Wspieranie węgla jest również dyskusyjne z czysto finansowego punktu widzenia. Ostatnie badania przeprowadzone przez think tank finansowy Carbon Tracker pokazują, że ponad połowa zakładów energetycznych w UE już przynosi straty, a spadające koszty energii ze źródeł odnawialnych, ostrzejsze normy jakości powietrza i rosnące koszty dwutlenku węgla zwiększą ten odsetek do 97% do 2030 r. Polska mogłaby uniknąć strat w wysokości 2,7 miliarda euro, zamykając nierentowne elektrownie węglowe.⁹

---

⁴ Co najmniej ośmiu zagranicznych ubezpieczycieli europejskich udzieliło ochrony ubezpieczeniowej dla polskiego węgla od 2013 r. Pięć firm zaangażowało się w wiele kontraktów: Allianz; Generali; Munich Re, poprzez swoją spółkę zależną Ergo Hestia; Tuir Warta, który jest częścią Talanx, większościowego właściciela Hannover Re. Aviva, AXA i Gothaer ubezpieczyło modernizację jednego z bloków w elektrowni Bełchatów. Zgodnie z dyrektywą 2004/17 / WE Rady i Parlamentu Europejskiego z 31 marca 2004 r. koordynowanie procedur zamówień podmiotów działających w sektorze wodnym, energii, transportu i usług pocztowych, przedsiębiorstwa państwowe mają obowiązek publikowania informacji na temat procesu ubezpieczeniowego. Spółka ZE PAK, prywatna firma wymieniona w niniejszym briefingu, opublikowała informacje o swojej ochronie ubezpieczeniowej w sprawozdaniu zarządu za 2016 r.

⁵ Sześciu europejskich ubezpieczycieli zainwestowało w polskie spółki węglowe: Nationale Nederlanden, Aviva, AEGON, AXA, Generali, Allianz. Polskie otwarte fundusze emerytalne mają obowiązek publikować swoje portfolio na koniec każdego roku przed 15.01 roku następnego, zgodnie z art. 193 ust. 3 ustawy z 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. r. poz. 870 ze zm.)

⁶ The Economist, 18 stycznia 2018, Dlaczego 33 z 50 najbardziej zanieczyszczonych miast w Europie jest w Polsce.

⁷ W tę umowę jest również zaangażowana firma Tuir Warta, która jest częścią niemieckiej firmy ubezpieczeniowej Talanx, która jest większościowym właścicielem Hannover Re. Munich Re jest zaangażowany poprzez swoją spółkę Ergo Hestia.

⁸ WWF European Office, CAN Europe, Sandbag, HEAL in Brussels, czerwiec 2016, Europe's Dark Cloud, s. 16.

⁹ Carbon Tracker Initiative, grudzień 2017, Lignite of the Living Dead, s. 33.

“Węgiel jest najbardziej zanieczyszczającym sektorem i najbardziej szkodliwym dla globalnej temperatury... Kluczowe dla nas jest zatrzymanie produkcji nowych mocy węglowych.”

Jad Ariss, szef działu public affairs i odpowiedzialności korporacyjnej AXA.¹⁰

W 2017 roku z powodu katastrof naturalnych ubezpieczyciele ponieśli rekordowe straty w wysokości 135 miliardów dolarów, a ocieplenie klimatu powoduje wzrost liczby ekstremalnych zjawisk pogodowych. Zasiadający w radzie nadzorczej Munich Re Torsten Jeworrek opisał te katastrofy jako "przedsmak tego, co ma nadejść".¹¹

Coraz więcej ubezpieczycieli zaczyna podejmować działania w celu ograniczenia swojego wsparcia dla sektora węglowego. Międzynarodowa koalicja Unfriend Coal ujawnia, że 15 największych ubezpieczycieli wycofało swoje fundusze z węgla lub planuje to zrobić, co da sumę 20 miliardów dolarów dezinvestycji.¹² Cztery firmy - AXA, SCOR, Swiss Re i Zurich - podjęły również kroki w celu zaprzestania ubezpieczania projektów węglowych.¹³ Niestety, główni światowi ubezpieczyciele, w tym wiodące europejskie firmy, takie jak Allianz, Generali i Munich Re nadal wspierają projekty węglowe oraz firmy o katastrofalnym wpływie na klimat i zdrowie publiczne.

Allianz, jeden z pionierów ruchu dezinvestycyjnego, nie stosuje takich samych ograniczeń w swojej działalności ubezpieczeniowej, natomiast Generali nie podjęło żadnych kroków, aby ograniczyć swoją działalność inwestycyjną czy ubezpieczeniową. Ten briefing ujawnia, że spółki te są największymi zagranicznymi europejskimi ubezpieczycielami oferującymi ochronę dla polskiego węgla.

Allianz był jedną z pierwszych firm ubezpieczeniowych, która podjęła działania dezinvestycyjne, ogłaszając swoje plany w 2015 r. Spółka ustaliła wtedy kryteria dezinvestycyjne, które stały się punktem odniesienia dla całej branży, jednakże dotyczyły one wyłącznie własnych aktywów.¹⁴ Ponad 1 bilion dolarów aktywów będących własnością stron trzecich, a zarządzanych przez podmioty Allianz, takie jak należący do Allianz polski otwarty fundusz emerytalny, nie są objęte polityką dezinvestycji.

AXA, która w grudniu zeszłego roku przyjęła daleko idące kryteria dezinvestycji z węgla¹⁵ na podstawie Globalnej Listy Rezygnacji z Węgla, również posiada znaczące udziały w polskich spółkach węglowych, w tym ponad 233 miliony złotych w PGE - spółce numer

---

¹⁰ The Financial Times, 8 stycznia 2018, Insurers go cold on coal industry.

¹¹ The Financial Times, 4 stycznia 2018, Insurers faced record \$135bn in costs from natural disasters in 2017 – Munich Re.

¹² AEGON, Allianz, AVIVA, AXA, California's State Compensation Insurance Fund, CNP Assurances, HCF, Natixis, Oslo Pension & Insurance, SCOR, Storebrand, Swiss Re, Zurich, Munich Re, Lloyds. Unfriend Coal, listopad 2017, Insuring Coal No More: An Insurance Scorecard on Coal and Climate Change.

¹³ AXA, SCOR i Zurich podjęły już pewnie kroki, a Swiss Re ma w najbliższych tygodniach ogłosić nowe ograniczenia dla ubezpieczania kopalni węgla i elektrowni.

¹⁴ Allianz wycofał fundusze z firm, których 30% lub więcej przychodu pochodzi z wydobycia węgla oraz ze spółek energetycznych generujących 30% lub więcej energii z węgla. Allianz, listopad 2015, Oświadczenie Allianz o inwestycjach węglowych.

¹⁵ Friends of the Earth France i urgewald, AXA sets milestone for fossil fuel divestment.

jeden w Europie, jeśli chodzi o rozwój sektora węglowego.¹⁶ A dzieje się tak, ponieważ polityka dezinwestycyjna nie obejmuje zarządzanych przez AXA aktywów stron trzecich.

Dwa lata po tym, jak przedstawiciele narodów świata zgodzili się na szczycie klimatycznym w Paryżu, aby utrzymać globalne ocieplenie znacznie poniżej 2° C, branża ubezpieczeniowa nadal nie dostosowała się do wymagań porozumienia paryskiego. Zbliżyła się konferencja klimatyczna w Katowicach i, jak nigdy wcześniej, na firmach ubezpieczeniowych ciąży presja, aby udowodnić, że nie utrudniają stopniowego wychodzenia Europy z węgla, ale dostosowują swój model biznesowy, aby wesprzeć globalne działania przeciw zmianom klimatu. Allianz, Generali i inni ubezpieczyciele muszą natychmiast podjąć działania w długoterminowym interesie swoich klientów i akcjonariuszy.

Wzywamy wszystkich ubezpieczycieli, aby zaprzestali udzielania ochrony ubezpieczeniowej wszystkim nowym i istniejącym elektrowniom węglowym, kopalniom i powiązanim projektom infrastrukturalnym, a także do wycofania funduszy ze spółek spełniających poniższe kryteria:

1. Wszystkie firmy, które planują inwestycje w nowe elektrownie węglowe, kopalnie i powiązaną infrastrukturę;
2. Wszystkie przedsiębiorstwa, które wytwarzają ponad 30% energii z węgla lub mają więcej niż 10 GW zainstalowanej mocy węglowej;
3. Wszystkie przedsiębiorstwa, których co najmniej 30% przychodu pochodzi z węgla, lub produkują więcej niż 20 milionów ton węgla rocznie.

Dezinwestycja z węgla powinna obejmować zarówno własne aktywa ubezpieczeniowe, jak i aktywa zarządzane w imieniu stron trzecich. Ponadto, ubezpieczyciele powinni ubezpieczać i inwestować w duże spółki, które posiadają elektrownie lub kopalnie węglowe, które nie spełniają powyższych kryteriów jedynie pod warunkiem, że przedstawiły one jasny plan wyjścia z sektora węglowego.

UBEZPIECZANIE BRUDNEGO SEKTORA WĘGLOWEGO POLSKI

Decyzje branży ubezpieczeniowej odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu systemu przemysłowego, z ogromnym wpływem na zdrowie publiczne i zmiany klimatu. Bez ochrony ubezpieczeniowej nowe projekty węglowe nie mogą powstawać, a istniejące obiekty musiałyby zostać zamknięte.

Od 2013 roku międzynarodowe firmy ubezpieczeniowe objęły ochroną co najmniej 21 projektów węglowych w Polsce, która jest krajem z największymi planami rozwoju węgla w Europie. Trzy najbardziej zaangażowane firmy to włoskie Generali oraz niemieckie Allianz i Munich Re (poprzez swoją spółkę Ergo Hestia), które zawarły, odpowiednio, co najmniej 8, 9 i 12 kontraktów od 2013 roku.¹⁷ Allianz i Munich Re przyjęli politykę dezinwestycji z węgla, ale nie wprowadzili żadnych ograniczeń dotyczących ubezpieczeń. Generali nie podjęło, jak dotąd, żadnych kroków, aby wyjść z sektora węglowego.

W procesie spalania węgla powstaje pył zawieszony, ozon przygruntowy i dwutlenek azotu - substancje, które powodują zaburzenia układu sercowo-naczyniowego i problemy zdrowotne. Z raportu opublikowanego w 2016 przez WWF European Office, CAN Europe,

---

¹⁶ coalexit.org.

¹⁷ Patrz przypis 4.

Sandbag oraz HEAL wynika, że polskie elektrownie węglowe powodują szacunkowo 5 830 przedwczesnych zgonów rocznie: 1140 w Polsce i 4 690 w innych krajach.¹⁸

Zaangażowanie Allianz, Munich Re i Generali jest tym bardziej paradoksalne, ponieważ Niemcy i Włochy to, poza Polską, kraje o największej liczbie przedwczesnych zgonów powodowanych przez polskie elektrownie węglowe: odpowiednio 620 i 430.¹⁹ Allianz i Generali - firmy oferujące ubezpieczenia zdrowotne oraz na życie, de facto, ubezpieczają zmiany klimatu, choroby, a nawet śmierć tych samych ludzi, których powinni chronić przed ryzykiem.

“Nie zrównoważony biznes stanie się biznesem nieubezpieczalnym i niemożliwym do zainwestowania.”

Dyrektor generalny AXA, Thomas Buberl²⁰

KOLEJNE KROKI DLA ALLIANZ, MUNICH RE I GENERALI

Polska jest doskonałym przykładem, dlaczego odpowiedzialne firmy ubezpieczeniowe powinny przestać ubezpieczać węgiel. Planowane nowe projekty węglowe są zagrożeniem dla zdrowia ludzi w całej Europie oraz dla unijnej polityki rezygnacji z węgla. Utrudnią one osiągnięcie celu porozumienia paryskiego, którym jest utrzymanie zmian klimatu znacznie poniżej 2C.

W 2017 r. AXA, Zurich i SCOR ogłosiły ograniczenia w zakresie ubezpieczania węgla, a Swiss Re przygotowuje podobną politykę, która ma wejść w życie w 2018 r. Financial Times napisał, że jest to "mile widziany i logiczny trend".²¹

Allianz, Munich Re, Generali i inni ubezpieczyciele powinni niezwłocznie:

1. Zobowiązać się do nieodnawiania obecnych umów na ubezpieczenie węgla i niepodpisywania nowych kontraktów na projekty węglowe w Polsce. Kilka aktualnych umów wygasa w nadchodzących miesiącach.
2. Przyjąć politykę znoszącą ochronę ubezpieczeniową nowych i istniejących kopalni węgla, elektrowni i powiązanych projektów infrastrukturalnych.

ELEKTROWNIA KOZIENICE

Właściciel: Enea

Ubezpieczyciele: Generali, Allianz, Munich Re, PZU²²

Moc: 4016 MW, w tym nowa jednostka o mocy 1075 MW ukończona w grudniu 2017 r.

Kozienice to druga co do wielkości elektrownia węglowa w Europie. Przed niedawno zakończonym powiększeniem o nowy blok była dziesiątą najbardziej zanieczyszczającą elektrownią węglową w Europie, odpowiedzialną za 650 przedwczesnych zgonów, 14 140

---

¹⁸ WWF European Office, CAN Europe, Sandbag, HEAL in Brussels, czerwiec 2016, Europe's Dark Cloud, s. 16.

¹⁹ WWF European Office, CAN Europe, Sandbag, HEAL in Brussels, czerwiec 2016, Europe's Dark Cloud, s. 17.

²⁰ Thomas Buberl, oświadczenie prasowe AXA, 12 grudnia 2017, AXA accelerates its commitment to fight climate change.

²¹ The Financial Times, Editorial, 9 stycznia 2018, Insurers join in on the slow squeeze on coal.

²² W tę umowę jest również zaangażowana firma Tuir Warta, która jest częścią niemieckiej firmy ubezpieczeniowej Talanx, która jest większościowym właścicielem Hannover Re. Monachium Re jest zaangażowany poprzez swoją spółkę Ergo Hestia.

ataków astmy u dzieci i ponad 11 mln ton emisji CO2 rocznie.²³ Szacuje się, że nowy blok spowoduje kolejne 72 przedwczesne zgony rocznie.²⁴ Pomimo tych przewidywań, w kwietniu 2013 r. Generali, Allianz i Munich Re podpisały umowę ubezpieczeniową²⁵, obejmującą proces inwestycyjny nowego bloku o mocy 1,075 MW, w ramach konsorcjum prowadzonego przez PZU. Generali i Allianz powinni być świadomi negatywnego oddziaływania tej elektrowni, zwłaszcza, że Generali stoi na czele konsorcjum ubezpieczającego 10 starych bloków węglowych w ramach umowy kończącej się w czerwcu 2018 r.²⁶, podczas gdy Allianz ubezpiecza aktywa wytwórcze Enei.²⁷

ELEKTROWNIA OPOLE

Właściciel: PGE

Ubezpieczyciele: Allianz, Generali, Munich Re, PZU²⁸

Moc: 1532 MW z dodatkową mocą 1800 MW w trakcie budowy.

Opole jest największą elektrownią węglową budowaną obecnie w Europie, nieco ponad 100 km od Katowic, gdzie społeczność międzynarodowa spotka się na szczycie klimatycznym w grudniu 2018 r. w celu omówienia kolejnych kroków wdrażania paryskiego porozumienia. Obiekt już emituje 5,8 miliona ton CO2 rocznie i szacuje się, że dwie nowe jednostki o mocy 900 MW każda, które mają zostać uruchomione do 2019 r., spowodują 62 przedwczesne zgony i 4135 ataków astmy rocznie.²⁹ Opole jest symbolem determinacji polskiego rządu, aby wspierać sektor węglowy nie zważając na negatywny wpływ na zdrowie, klimat i gospodarkę. Z powodu wysokiego ryzyka finansowego prezes PGE anulował plan rozbudowy w 2013 roku, ale potem został politycznie zmuszony do rezygnacji ze stanowiska, a projekt wznowiono.³⁰ Allianz przewodzi konsorcjum ubezpieczającemu tę inwestycję na podstawie umowy wartej 141 milionów złotych, która kończy się w lutym 2021.³¹

ODKRYWKA WĘGLA BRUNATNEGO TURÓW

Właściciel: PGE

Ubezpieczyciele: Generali, Munich Re³²

Produkcja: 7,5 miliona ton rocznie i ponad 300 milionów ton rezerw.³³

PGE planuje rozbudowę kopalni Turów, aby dostarczać węgiel do obecnie budowanego nowego bloku o mocy 460 MW. Spółka chce w ten sposób utrzymać kopalnię i elektrownię aktywną do 2044 r. Rozbudowa ta spotkała się ze zdecydowanym sprzeciwem społeczności w Republice Czeskiej, ponieważ kopalnia już teraz znacząco obniża poziom

---

²³ WWF European Office, CAN Europe, Sandbag, HEAL in Brussels, czerwiec 2016, Europe's Dark Cloud, s. 34/37.

²⁴ Greenpeace, czerwiec 2016, Coal kills, s. 32.

²⁵ Strona TED.

²⁶ Strona TED.

²⁷ Strona TED.

²⁸ Zaangażowana jest również Tuir Warta i Monachium Re poprzez swoją spółkę Ergo Hestia. Patrz przypis 6.

²⁹ WWF European Office, CAN Europe, Sandbag, HEAL in Brussels, czerwiec 2016, Europe's Dark Cloud, s. 37.

³⁰ The Financial Times, 14 listopada 2013, Crisis puts Polish coal on top.

³¹ The Warsaw Voice, 4 lutego 2014, PGE insures Opole project for PLN 141m.

³² Zaangażowana jest również Tuir Warta, a Monachium Re poprzez swoją spółkę Ergo Hestia. Patrz przypis 6.

³³ Państwowy Instytut Geologiczny, 12 grudnia 2016, Bilans zasobów złóż kopalni w Polsce. Stan na 31.12.2016.

wód gruntowych, powodując problemy z dostępem do wody pitnej dla 30 000 ludzi,³⁴ a elektrownia węglowa wpływa na jakość powietrza, powodując 360 przedwczesnych zgonów rocznie. Generali i Munich Re należą do konsorcjum, które zapewnia ochronę ubezpieczeniową kopalni na podstawie umowy ważnej do 2019 r.³⁵ Jesienią 2016 r. w kopalni doszło do osunięcia gruntu, które kosztowało ubezpieczycieli 49 milionów złotych odszkodowania za uszkodzony sprzęt.

KOPALNIE WĘGLA BRUNATNEGO I ELEKTROWNIE ZE PAK

Właściciel: ZE PAK

Ubezpieczyciele: Allianz, Munich Re³⁶

Moc: 1906 MW

Produkcja: 12,5 miliona ton rocznie i dodatkowy 1 miliard ton węgla brunatnego w planowanych kopalniach odkrywkowych - Ościśłowo, Dęby Szlacheckie i Oczkowice.

Wydobycie i spalanie węgla brunatnego - najbrudniejszego i najbardziej wmisyjnego rodzaju węgla - jest głównym obszarem działalności grupy kapitałowej ZE PAK. ZE PAK planuje trzy nowe kopalnie odkrywkowe na złożach ocenianych na ponad miliard ton węgla brunatnego. Protesty przeciwko operacjom ZE PAK przyciągnęły tysiące ludzi na południu Wielkopolski.³⁷ Allianz wraz z trzema innymi firmami ubezpieczeniowymi zdecydował w 2016 r. przedłużyć ochronę ubezpieczeniową dla obiektów i kopalni PAK do marca 2019, wspierając w ten sposób rozwój spalania węgla brunatnego.

Ryzykowne inwestycje: finansowanie zmian klimatu

Poza ryzykiem ubezpieczeniowym, firmy ubezpieczeniowe odgrywają kluczową rolę w finansowaniu gospodarki światowej. Zarządzają one aktywami o łącznej wartości około 31 bilionów dolarów, co sprawia, że są oni jedną z największych grup inwestorów instytucjonalnych na świecie. Ich decyzje gdzie inwestować pieniądze mogą mieć znaczący wpływ na tempo naszego przejścia na gospodarkę niskoemisyjną. Dezinwestycje z węgla nie tylko przyspieszają całkowitą rezygnację z tego najbardziej zanieczyszczającego paliwa kopalnego, ale jest to również rozsądna strategia biznesowa. W przemówieniu do przedstawicieli branży ubezpieczeniowej³⁸ Mark Carney, gubernator Banku Anglii i przewodniczący międzynarodowej Rady Stabilności Finansowej ostrzegł w 2016 r., że inwestorzy ryzykują "potencjalnie ogromne" straty, które mogą być wynikiem działań pro klimatycznych, które mogłyby zmienić ogromne rezerwy paliw kopalnych w bezwartościowe aktywa osierocone.

Polskie firmy węglowe zasługują na to, by być na szczycie każdej listy dezinwestycji. Większość z nich, w tym PGE, Enea, ZE PAK i Tauron opierają swoją produkcję energii w 90% na węglu i planują lub obecnie rozwijają nowe kopalnie węgla lub elektrownie węglowe. Większość polskich spółek energetycznych agresywnie rozwija nowe projekty węglowe, przez co znajdują się one na szczycie Globalnej Listy Rezygnacji z Węgla.³⁹

---

³⁴ Re:common, Re:Common video Il prossimo passo.

³⁵ Strona TED.

³⁶ Zaangażowana jest również Tuir Warta, austriacka UNIQA oraz Monachium Re poprzez swoją spółkę Ergo Hestia. Patrz przypis 6.

³⁷ Według Fundacji "RT-ON", 7 grudnia 2015, Western Poland: a government fighting its own people.

³⁸ Mark Carney, 29 września 2015, Speech at Lloyd's of London, London, Breaking the Tragedy of the Horizon – climate change and financial stability, September 2016.

³⁹ coalexit.org

Pomimo dotacji rządowych, szacuje się, że około 80% polskich kopalń węgla jest nierentowna. Mało tego, węglowy sektor wydobywczy w Polsce przyniósł w 2015 r. straty w wysokości ponad 4,3 miliarda złotych.⁴⁰

Unijne przepisy dotyczące klimatu i zanieczyszczenia powietrza, które niedługo wejdą w życie, a także decyzja Rady UE o cofnięciu subwencji dla nierentownych kopalni węgla po 2018 r. dodatkowo zwiększą koszty produkcji i spalania węgla w Polsce. Zamknięcie polskich elektrowni i kopalni węglowych, w kontekście porozumienia paryskiego, mogłoby pozwolić na uniknięcie strat w wysokości 2,7 miliarda euro.⁴¹

Jednakże sześciu europejskich ubezpieczycieli ma znaczne udziały w polskich spółkach węglowych, inwestując ponad 5,4 miliarda złotych poprzez zarządzane przez nich otwarte fundusze emerytalne. Fundusze te są w posiadaniu 8,6% udziałów PGE o wartości ponad 1,9 miliarda złotych, 16,4% udziałów ZE PAK o wartości 125 milionów złotych, 10,7% udziałów ENEL o wartości 840 milionów złotych, 9,8% udziałów Tauronu wartych 490 milionów złotych, oraz 7% udziałów Energii o wartości ponad 380 milionów złotych.⁴²

Amerykańskie Metlife i polskie PZU również posiadają udziały w tych spółkach. Wszystkie 8 firm ubezpieczeniowych w sumie posiada ponad 7,1 miliarda złotych udziałów polskich spółek węglowych.

ODWRÓT OD INWESTYCJI WĘGLOWYCH

Od 2015 r. 15 dużych ubezpieczycieli ogłosiło różne działania w związku z węglem. Dziesiątki małych firm również podjęło działania, jednak wielu ubezpieczycieli nie zrobiło jeszcze żadnego ruchu, aby ograniczyć lub wyeliminować swoje wsparcie dla sektora węglowego, jak np. Generali, które faktycznie zwiększyło swoje udziały w polskich spółkach węglowych o 40 milionów złotych w 2017 r.

Allianz, AXA i Aviva rozpoczęły procesy dezinwestycji z węgla w 2015/16, ale jak pokazują dane, istnieją luki w ich polityce, które pozwalają im na posiadanie znaczących udziałów w polskich spółkach węglowych:

- Allianz sprzedaje własne aktywa węglowe, ale nie te warte 1 bilion dolarów, którymi zarządza w imieniu stron trzecich poprzez podmioty, takie jak PIMCO.
- Aviva wycofała się z kilku spółek węglowych, ale podobnie jak Allianz, polityka dezinwestycyjna tej firmy nie obejmuje środków stron trzecich, którymi zarządza. Fakt że Aviva jest nadal mocno zaangażowana w polskie spółki, które aktywnie rozwijają swoją działalność węglową, ukazuje ograniczenia polityki dezinwestycyjnej firmy.
- AXA była pierwszym znaczącym inwestorem, który w grudniu 2017 r. ogłosił że wyklucza największych producentów węgla ze swojego portfela, a także wszystkich największe spółki budujące nowe moce węglowe. Jednak polityka AXA dotyczy tylko niektórych zarządzanych przez firmę środków stron trzecich, wyłączając znaczną część jej międzynarodowego portfela spod tej polityki.

“Trudno jest usprawiedliwić wspieranie rozwoju sektora węglowego - nawet w kontekście komercyjnym, skoro większość europejskich elektrowni węglowych przynosi straty, a ograniczenia wprowadzane przez polityków stworzą miliardy “osieroconych aktywów”.”

⁴⁰ Krystina Shveda, 12 czerwca 2015, Revealed: How Poland's coal bailout is breaking European laws, Unearthed.

⁴¹ Carbon Tracker Initiative, grudzień 2017, Lignite of the Living Dead, s. 33.

⁴² Patrz przypis 5.

PGE - brudny klejnot branży ubezpieczeniowej

PGE planuje budowę 5260 MW nowych mocy węglowych, co sprawia, że jest to lider rozwoju energetyki węglowej w Europie.⁴⁴ PGE to drugi co do wielkości emiter CO₂ w Europie, z dwiema najbardziej zanieczyszczającymi elektrowniami węglowymi: Bełchatów i Turów. Według danych emisyjnych wszystkich elektrowni węglowych w UE z 2015 r. PGE jest odpowiedzialna za najwięcej przedwczesnych zgonów z powodu zanieczyszczenia powietrza.⁴⁵ PGE buduje w Opolu dwie jednostki opalane węglem kamiennym o mocy 900 MW i rozbudowuje opalaną węglem brunatnym elektrownię Turów o kolejne 460 MW. Spółka aktywnie wydobywa węgiel brunatny z roczną produkcją wynoszącą 47 mln ton, co stanowi 79% polskiej produkcji tego surowca. Planuje również rozbudowę kopalni Turów oraz budowę nowych dużych kopalni odkrywkowych węgla brunatnego - Złoczew i Gubin-Brody. PGE także niedawno sfinalizowało przejęcie elektrowni węglowej w Rybniku od francuskiej spółki EDF. Pomimo wyraźnych dowodów na to, że PGE nie ma planu dywersyfikacji i dostosowania swoich działań do paryskich celów klimatycznych, osiem firm ubezpieczeniowych (wszystkie europejskie, z wyjątkiem amerykańskiego MetLife) posiada udziały o wartości ponad 2,6 miliarda złotych, czyli 11,7% wszystkich udziałów spółki. Nationale Nederlanden (727,5 miliona złotych) i Aviva (508 milionów złotych) to zdecydowanie najwięksi inwestorzy. Następni to AEGON, AXA, Generali i Allianz. Allianz i Generali zwiększyły swój procentowy udział w PGE od 2016 do 2017.

KONKLUZJA

Dwa lata po tym, jak przedstawiciele narodów świata zgodzili się na konferencji klimatycznej w Paryżu, aby utrzymać globalne ocieplenie znacznie poniżej 2 stopni Celsjusza i kontynuować wysiłki, aby ograniczyć wzrost średniej globalnej temperatury do 1,5 stopnia, niektórzy główni europejscy ubezpieczyciele nadal zostają w tyle. Poprzez ubezpieczanie projektów węglowych i inwestowanie w firmy realizujące te projekty ubezpieczyciele wspierają branżę, która blokuje przejście na inne źródła energii, powoduje tysiące przedwczesnych zgonów rocznie i stanowi zagrożenie dla wszystkich pozostałych klientów.

Generali, Allianz i Munich Re należą do głównych europejskich firm ubezpieczeniowych, którym wciąż brakuje polityki ograniczającej ich wsparcie dla projektów węglowych. Dane tutaj przedstawione ujawniają, że są to najaktywniejsi ubezpieczyciele brudnych projektów węglowych w Polsce, nie zważający na fakt, że klienci w ich krajach ojczystych - Niemczech i Włoszech - najdotkliwiej odczuwają skutki zdrowotne zanieczyszczenia generowanego przez polskie elektrownie węglowe.

Na firmach ubezpieczeniowych ciąży presja, aby udowodnić, że nie utrudniają stopniowego wychodzenia Europy z węgla, ale dostosowują swój model biznesowy, aby wesprzeć globalne działania przeciw zmianom klimatu. Allianz, Generali i inni ubezpieczyciele muszą natychmiast podjąć działania w długoterminowym interesie swoich klientów i akcjonariuszy.

---

⁴³ The Financial Times, Editorial, 9 stycznia 2018, Insurers join in on the slow squeeze on coal.

⁴⁴ coalexit.org.

⁴⁵ The Guardian, 13 czerwca 2013, European coal pollution causes 22,300 premature deaths a year, study shows.

Wzywamy wszystkich ubezpieczycieli, aby zaprzestali udzielania ochrony ubezpieczeniowej wszystkim nowym i istniejącym elektrowniom węglowym, kopalniom i powiązanym projektom infrastrukturalnym, a także do wycofania funduszy ze spółek spełniających poniższe kryteria:

1. Wszystkie firmy, które planują inwestycje w nowe elektrownie węglowe, kopalnie i powiązaną infrastrukturę;
2. Wszystkie przedsiębiorstwa, które wytwarzają ponad 30% energii z węgla lub mają więcej niż 10 GW zainstalowanej mocy węglowej;
3. Wszystkie przedsiębiorstwa, których co najmniej 30% przychodu pochodzi z węgla, lub produkują więcej niż 20 milionów ton węgla rocznie.

Dezynwestycja węgla powinna obejmować zarówno własne aktywa ubezpieczeniowe, jak i aktywa zarządzane w imieniu osób trzecich. Ponadto, ubezpieczyciele powinni ubezpieczać i inwestować w duże spółki węglowe, które nie spełniają powyższych kryteriów jedynie pod warunkiem, że przedstawiły one jasny plan wyjścia z sektora węglowego.

Kampania "Unfriend Coal" skupia globalną sieć organizacji pozarządowych i ruchów społecznych, wzywając firmy ubezpieczeniowe do rezygnacji z ubezpieczania i inwestowania w węgiel oraz do wspierania przejścia na czystą energię. Wspierana jest przez: 350.org, CIEL, ClientEarth, Greenpeace Szwajcaria, Market Forces, Rainforest Action Network, Re: Common, The Sierra Club, Project Sunrise, UK Tar Sands Network, Urgewald, Waterkeeper Alliance.

ŹRÓDŁA

Bрудny Biznes: **Europejscy ubezpieczyciele wspierający polski sektor węglowy**

Wydane przez Fundację "Rozwój TAK - Odkrywki NIE", Friends of the Earth France, Greenpeace Switzerland, Re: Common, The Sunrise Project i Urgewald

Autorka: Lucie Pinson

Projekt: Edouard Marchal - edwarden.fr

Wszystkie zdjęcia: Bogusz Bilewski, Greenpeace; Kuba Gogolewski, Fundacja "RT-ON"; Claudia Ciobanu; Bogusz Bilewski.

Luty 2018

Niniejszy briefing i dalsze materiały na temat ubezpieczenia węgla dostępne na stronie www.unfriendcoal.com.

unfriendcoal.com